Alleen kinderen huilen

Alleen kinderen huilen

Ron de Vos

Colofon:

Alleen kinderen huilen

Auteur: Ron de Vos
Uitgever: Quinten Joell
Omslagontwerp: Ron de Vos
ISBN: 9789465731025
© 2026 Ron de Vos

Eerste uitgave: 1997
Tweede uitgave: 2007
Derde, herziene uitgave: 2026

Het oorspronkelijke boek *Alleen kinderen huilen* (1997) werd gebruikt als bronmateriaal voor de documentairefilm *Crazy* (1999), geregisseerd door Heddy Honigmann en geproduceerd door Pieter van Huystee Film.

Op 28 juni 2008 was hij te zien in het NCRV-programma *Het Derde Testament*, waarin hij werd geïntroduceerd als Libanon-veteraan en schrijver van *Alleen kinderen huilen*.

Alle rechten voorbehouden.

Proloog

Ik heb een foto van een jongen uit 1979. Hij draagt een legergroen uniform en een blauwe baret. Hij kijkt recht in de camera en lacht. Achter hem staan zijn kameraden. Hij is negentien jaar, dienstplichtig sergeant bij de Koninklijke Landmacht, en denkt dat hij klaar is voor de wereld.

Ik ken die jongen.

Ik ben hem geweest.

Soms kijk ik lang naar zijn gezicht. Naar de onbevangenheid in zijn ogen, zijn vanzelfsprekende zelfvertrouwen. Hij heeft geleerd bevelen te geven, een wapen te hanteren en onder moeilijke omstandigheden leiding te geven. Hij gelooft in kameraadschap, rechtvaardigheid en de betekenis van zijn uniform. Binnenkort vertrekt hij naar Libanon. Als militair van de Verenigde Naties zal hij deel uitmaken van een vredesmacht in een land waar al jaren wordt gevochten. Hij weet dat er gevaar is. Daar is hij op voorbereid. Hij heeft geoefend, gelopen, geschoten en geleerd verantwoordelijkheid te dragen voor andere mannen. Hij heeft er zin in.

Ik herinner me dat enthousiasme. De overtuiging dat je met voldoende inzet en goede bedoelingen iets kunt betekenen voor anderen. Dat er een onderscheid bestaat tussen goed en kwaad, tussen recht en onrecht. En dat je, wanneer je maar weet wat je moet doen, uiteindelijk ook het juiste zult doen. Bijna een halve eeuw is verstreken sinds ik als jonge militair door de bergen van Zuid-Libanon trok. Toch herinner ik me de hitte die uit de rotsen opsteeg, het stof in mijn mond en de geur van diesel en natte gevechtskleding. De eindeloze patrouilles. De nachten waarin we luisterden naar geluiden die we niet konden thuisbrengen.

Maar ik herinner me vooral de mensen. Mijn kameraden, met wie ik maandenlang vrijwel alles deelde. De Libanese gezinnen die ons ontvingen alsof er buiten hun huizen geen

oorlog woedde. Kinderen die tussen de puinhopen speelden. Mannen met geweren, van wie ik niet altijd wist aan welke kant ze stonden. Er zijn gezichten die ik nog altijd voor me zie. Gesprekken waarvan ik me de woorden herinner. Gebeurtenissen die in mijn geheugen zijn blijven bestaan alsof ze gisteren plaatsvonden. Andere herinneringen zijn vervaagd. Soms weet ik niet meer hoe een dag begon, maar herinner ik me precies hoe hij eindigde. Toen ik eind januari 1981 naar Nederland terugvloog, was ik twintig jaar. Mijn uniform was versleten en ik was mager geworden. Ik verlangde naar mijn familie, mijn vriendin en het gewone leven dat ik een halfjaar eerder had achtergelaten. De jongen op de foto bestaat nog altijd. Hij staat ergens in een album, tussen andere foto's uit die tijd. Zijn baret zit recht. Zijn uniform is schoon. Hij kijkt naar de fotograaf met een glimlach die ik me goed herinner.

Soms vraag ik me af wat ik tegen hem zou zeggen als ik hem nog één keer kon ontmoeten. Waarschijnlijk niet veel. Ik zou vooral naar hem kijken. En hem laten vertrekken.

1
Beiroet, juli 1980.

Twee compagnieën pantserinfanteristen stonden naast elkaar op een verlaten stuk landingsbaan. Achtennegentig man uit Nederland, achtennegentig man die naar huis mochten.

Ik stond bij de nieuwelingen.

Onze gezichten waren bleek en gladgeschoren, ons haar kort onder de blauwe baretten. Onze uniformen waren kreukloos en roken nog nieuw. De donkerbruine laarzen waren gepoetst tot ze glommen. Naast ons stonden de veteranen. Hun huid gebruind, ze waren vuil, met haar dat onder hun verschoten baretten uitkwam. Ze stonden ongeorganiseerd in een gekronkelde lijn. Om ons heen lagen kapotgeschoten vliegtuigen uit de burgeroorlog. Vanuit een gebombardeerde hangar speelde een cassetterecorder het Wilhelmus, zo hard als kon. Wij stonden strak in de houding. De veteranen oogden ongeïnteresseerd.

'Compagnie! Op de plaats… rust!' Onze laarzen sloegen tegelijk op het asfalt. Eén klap. De officier wendde zich tot de veteranen. 'Oké jongens, weten we het nog? Ik wil jullie bedanken en… plaats rust!' Daar klonk geen klap. Er klonk geschuifel, een reeks losse stampen. Achter mij lachte iemand zacht.

'Wat is dit voor een zooitje?'

Ik knikte zonder me om te draaien. Ook in de rusthouding bleef je naar voren kijken. Ik hield mijn hoofd een beetje schuin.

'Niet van die beste soldaten,' fluisterde ik. 'Dat kunnen wij beter, hè?'

'Nou en of.'

De veteranen marcheerden voor ons langs naar het vliegtuig dat hun naar Nederland terug zou brengen. Van dichtbij zag ik hoe versleten hun uniformen waren. Stof in de plooien, verbleekte stof op hun schouders. Hun laarzen waren dof en

afgetrapt. Ze roken naar zweet en liepen met gebogen ruggen. Ze waren moe. Zelfs hun manier van lopen was moe. Op hun borst glommen de medailles. Daar keek ik naar, die wilde ik ook. Ik voelde respect, maar er was ook iets van overmoed, alsof ik straks veel beter dan zij zou doen.

Terwijl hun vliegtuig naar de startbaan taxiede, klommen wij in Franse legervoertuigen. Ons operatiegebied lag honderd kilometer zuidelijker. Eerst door Beiroet, dan langs de kust naar Tyre. Daarna de bergen in. We reden door straten die volkomen vernield waren en waarvan soms alleen nog een spoor van over was. Puin van kapotgeschoten en ingestorte huizen was naar de kanten geschoven om voertuigen door te laten. Daartussen lagen autowrakken, verwrongen staal en stukken van huizen. Flatgebouwen stonden open. Granaten hadden muren weggeslagen; de gevels die er nog waren, zaten vol kogelgaten. Voor ramen en deuropeningen waren planken en stukken plaat bevestigd. Zandzakken, oliedrums en oude autobanden moesten bescherming bieden.

Er woonden mensen.

Dat kon ik niet bevatten. Tussen die muren bewogen magere mannen en vrouwen in versleten kleren. Kinderen liepen op blote voeten door het vuil. Ze richtten zelfgemaakte houten geweren op ons en deden alsof ze op ons schoten. Sommige schreeuwden naar het konvooi en staken hun middelvinger op.

Als commandant zat ik voorin de truck, naast de Franse chauffeur. Ik sprak geen Frans, hij geen Engels. We probeerden het toch, schreeuwend boven de motor uit. Bij iedere kuil schudde de cabine. Hij hield zijn ogen op de weg. Toen maakte hij een drinkgebaar. 'Coca-Cola?' Dat verstond ik.

In de kazerne hadden we een voedselpakket gekregen. Mijn laatste blikje zat in de munitiezak op mijn bovenbeen. Ik haalde het eruit en gaf het hem. Hij grijnsde en sloeg met zijn vuist op het stuur. Terwijl hij dronk, stuurde hij de truck tussen de

granaattrechters door. Ik keek door het dekzeil naar de laadruimte en zag mijn mannen. Achttien jongens, half op de banken, half op de plunjebalen. Hun lichamen schokten mee met de truck. Maandenlang hadden we samen geoefend. In Nederland, in Duitsland. Graven en lopen. Lopen en graven. We hadden geleerd ons land te verdedigen. Nu reden we door Beiroet.

Rishknanayah, juli 1980, Hoi Nicole!
Het is middernacht en ik ben eindelijk aangekomen. We hadden op Schiphol al vijf uur vertraging, dus het was een lange reis. Ik schrijf je even kort, want er moet nog van alles geregeld worden voor mijn soldaten. Intussen probeer ik te begrijpen waar ik terechtgekomen ben.

Hier en daar brandt een lampje op de post. Bij aankomst kreeg ik meteen een geweer met munitie in mijn handen gedrukt. Daar loop ik nu mee rond, terwijl ik nog niet weet hoe alles hier werkt. De post is klein, maar ik heb nog lang geen overzicht. Iedereen sjouwt met spullen en probeert een plekje voor zichzelf in te richten. We moeten het hier tenslotte een halfjaar uithouden. Het belangrijkste: ik zit niet op post 7-20 in Yatar, maar op 7-12 in Rishknanayah. Dat is op het laatste moment veranderd. Waarom weet ik niet. Deze post is kleiner, maar hij is zelfstandig en ik ben de commandant! Ineens heb ik tweeentwintig soldaten onder me. Op 7-20 zou ik sergeant zijn geweest onder een tweede luitenant. Hier ben ik zelf de baas.

Ze hebben de posten opnieuw verdeeld en 7-12 als infanteriestelling bij onze pantserondersteuningscompagnie gevoegd. Ik heb er enorm veel zin in, joh. Een halfjaar lang mijn eigen infanterie-eenheid!

Deel twee. Ik moest stoppen omdat twee militairen aan het vechten waren. Geen idee waarover. Ik zit nu weer en schrijf nog even verder. Alles gaat hier dag en nacht door. Eten, slapen, wassen: je doet het zodra je de kans krijgt. De vaste tijden van thuis bestaan niet meer. Alleen mijn maag weet dat nog niet. Om zes uur krijg ik gewoon honger. Soms is er dan geen eten. Dat wordt met een eentonner, een kleine vrachtauto, van commandopost 7-8 gebracht. Maar als Israël en de

PLO elkaar beschieten, rijdt er niemand. Dan blijft iedereen op zijn post, in de bunkers. Het voelt alsof ik driehonderd jaar terug in de tijd ben gegaan. Geen winkels of telefooncellen, niet huizen en bijna geen wegen. Overal bergen en rotsen. Hoge ruggen, lagere ruggen, scherpe randen. Tussen de bergen liggen dalen die ze wadi's noemen. Ik vond Limburg al bergachtig. Hier staan hele muren van steen om me heen! De grond is hard. Nergens die zachte aarde van thuis. In de verte zie je witte rotsen met hier en daar een dorre doornstruik. Vanmorgen blies de wind zo'n struik tegen mijn benen. Er wonen weinig mensen. Af en toe een huis, soms een klein dorp. Het landschap is zo groot en zo sterk aanwezig dat ik me er vreemd bij voel. Geen heimwee, iets anders. Ik weet nog niet hoe ik het moet noemen.

Oorlog heeft ook een geur. Er brandt ergens iets, of je ruikt het kruit van de beschietingen. Dat is een aparte lucht.

Je ziet overal waar gevochten is. Hier in het zuiden zitten kogelgaten in de huizen en zijn muren door granaten beschadigd. In Beiroet zijn hele straten vernield. We hebben dat zo vaak op televisie gezien, maar het is anders als je er zelf tussendoor rijdt. Je kunt het beeld niet uitzetten.

Onderweg staken we de Litanie over. De brug was gammel en zwaar beschadigd. Er zaten diepe granaatgaten in het wegdek en de leuningen zaten vol kogelinslagen. Links stond een kapotgeschoten tank. Helemaal zwartgeblakerd. In de flank zag ik waar hij geraakt was. Ik dacht aan wat we over antitankwapens hadden geleerd. Zo'n klein gat in het pantser, en wat dat binnenin kon aanrichten. De luiken waren dicht. De rupsbanden lagen kapot en de wielen waren uit hun lagers gelopen. Alleen de kanonsloop stak nog schuin omhoog. Hij glom in de zon, als een arm die naar de hemel reikte. Ik bleef ernaar kijken. Alle tanks waarmee we in Nederland hadden geoefend, leken ineens bij een andere wereld te horen.

Ik schrijf je snel weer. Liefs

2
Augustus 1980.

We zaten in de bergen van Zuid-Libanon, tussen de Golanhoogte en de Middellandse Zee. Aan de ene kant opereerde de PLO van Yasser Arafat, aan de andere kant het Israëlische leger. Daartussen bevonden zich de troepen van majoor Haddad, een Libanese officier die zich aan de zijde van Israël had geschaard. En daar zaten wij weer tussen. We maakten deel uit van UNIFIL, de vredesmacht van de Verenigde Naties. Ons Nederlandse bataljon noemden we Dutchbatt. Ik kreeg twee posten onder mijn bevel: 7-12 en 7-15 Alfa, die we een-twee en een-vijf Alfa noemden. Mijn hoofdpost was 7-12. Onze voorgangers hadden hem Fantasy Island gedoopt. Hij lag op een berghelling tegenover Rishknanayah, een dorp met ongeveer tachtig inwoners. Er was pas elektriciteit aangelegd. Drie inwoners bezaten een radio, twee een televisie. De post besloeg nog geen vierhonderd vierkante meter en bood plaats aan drieëntwintig man. We sliepen in een prefab. Verder stonden er een caditent, een munitietent, een wastent en een dieselaggregaat. Een bunker van zandzakken moest ons bij beschietingen beschermen. Aan weerszijden lagen mitrailleuropstellingen. Rondom stonden rollen concertinaprikdraad met daartussen draden die magnesiumpotten konden ontsteken. Wie het prikkeldraad raakte, veroorzaakte een felle lichtflits. Toch was de beveiliging niet waterdicht. Libanezen en PLO-strijders wisten soms binnen te komen. Er werden zelfs wapens gestolen.

Tweehonderd meter voor ons lag het dorp, ingesloten door bergen. Rechts begon de IJzeren Driehoek, het gebied van de PLO. De wadi achter het dorp vormde de grens die we niet mochten overschrijden. Langs die lijn liepen onze patrouilles. Links lag het VN-gebied. Vanuit de wachtput konden we in de verte post 7-9 bij Sidiqin zien. Onze tweede post, 7-15 Alfa, lag kilometers verderop op de zeshonderd meter hoge Al

Farishberg. Daar stonden een boogtent en een mitrailleuropstelling die uitkeek over de vallei. Dag en nacht hielden soldaten er de wacht. Iedere dag vertrok vanuit onze hoofdpost een aflossing, met voedsel, water, munitie en radiobatterijen op de rug.

Het overdragen van de post, de bemensing en het materieel verliep in twee delen. Eerst vertrok de helft van de oude ploeg naar Nederland. De anderen bleven achter om ons in te werken. Peter Bergink, de vertrekkende commandant, droeg de post aan mij over. Hij had zijn uitzending er bijna op zitten. Ik zag hem als een held. Samen liepen we het materieel na. Wapens, munitie, verbindingsmiddelen, voorraden. Alles moest worden gecontroleerd. Daarna zette ik mijn handtekening. Vanaf dat moment was ik verantwoordelijk. Dat was het eenvoudige deel. Voor de rest kreeg ik nog geen week. Een week om te ontdekken hoe je hier leidinggaf, wat je beter kon laten en wat nergens in een voorschrift stond. De eerste dagen waren moeilijker dan ik had verwacht. Ik hield me vast aan wat ik kende: opdrachten, vaste handelingen, discipline. Zolang ik bezig was, wist ik wat ik moest doen. Maar soms bracht iets kleins me uit mijn evenwicht.

Tijdens mijn eerste patrouille ontmoette ik een gezin. Een vader, een moeder en een zoon van ongeveer mijn leeftijd. Hun huis stond scheef tegen de helling, opgetrokken uit grote blokken kalkzandsteen. De witgepleisterde muren droegen een plat dak. Binnen lagen kleden op de betonnen vloer. Langs de muren stonden geborduurde kussens en midden in de kamer een laag tafeltje. Aan het plafond hing een kaal peertje. Er waren twee slaapkamers, één voor de ouders en één voor de kinderen. Koken gebeurde buiten. Voor het huis liep een oude Romeinse weg. Af en toe kwam er een auto voorbij, meestal een gammel voertuig dat zich nauwelijks nog voortbewoog. Vaker zagen we de terreinwagens van de PLO op weg naar Quana.

Tussen de huizen hingen lijnen met wasgoed. Een ezel liep rondjes in een tredmolen en pompte water uit de diepte omhoog. Smalle paadjes slingerden tussen de woningen door. Afvalwater stroomde over de stenen naar beneden. Ik keek naar de jongen van mijn leeftijd en dacht aan thuis. Aan mijn eigen huis, mijn ouders, mijn leven in Nederland. Ik vroeg me af of hij ook naar mij keek. Of hij zich afvroeg hoe ik leefde. Misschien zag hij alleen een Nederlandse soldaat die nauwelijks op zijn benen kon blijven staan. Ik zwikte door mijn enkels. Mijn voeten waren niet gewend aan die ronde, losse stenen. De eerste dagen liep ik blaar op blaar. Tijd om ze te verzorgen was er niet. Het patrouillerooster ging door. Ik probeerde mijn voeten anders neer te zetten, maar nergens was de ondergrond vlak. Blaren sprongen open. Het verse vlees eronder liep ik opnieuw stuk, tot er bloed in mijn laarzen stond. Toen ik enigszins aan het lopen gewend raakte, begon ik meer van het dorp te zien. Bij een hoop stenen bakte een oude vrouw brood boven een houtvuur. Als we langskwamen, lachte ze en boog haar lichaam naar voren. 'Margaba, margaba. Hollandi good.' We groetten terug. Soms namen we een stukje warm brood aan. Meestal liepen we door. Ze was bijna blind. Haar ogen waren verminkt en staarden langs ons heen. Ik vond het moeilijk ernaar te kijken. Toch stond ze daar telkens weer, bij haar vuur. Het brood moest gebakken worden.

In de caditent riep Peter me al van verre aan. Hij droeg alleen een gevechtsbroek. Zijn bovenlijf was bruin en gespierd. Zo hoorde een soldaat eruit te zien, vond ik. Onder mijn gevechtsjas zat een witte jongensborst waar het zweet vanaf liep. Hij wees naar een stoel. Toen ik ging zitten, kraakte het hout. De zitting zakte naar rechts. Even dacht ik dat ik erdoorheen zou gaan. Een wesp landde op de vuile tafel. Peter zette zijn bril af en poetste rustig de glazen.

'Het wordt niet makkelijk, Ron. Je zit hier straks in je eentje als commandant. Op een eiland. Eigenlijk op een andere planeet. Als wij weg zijn, heb je geen vijf minuten meer voor jezelf. Geen telefoon, geen televisie. Niets van thuis.'

Ik wilde hem onderbreken, maar hield me in. In mijn plunjebaal zat een zakje Nederlandse aarde. Dat had ik voor de zekerheid meegenomen. Als ik aan thuis dacht, kon ik het even vasthouden. Dat zou wel helpen. Peter wenkte Johan, een forse soldaat van zijn ploeg. Hij stond bij het butagasstel en pakte de gedeukte koffiekan. De buitenkant was zwart en vettig.

'Pak je mok eens,' zei hij. 'Dan krijgen jullie samen een bakkie. Melk en suiker, net als Peter?'

Ik knikte. Zo dronk ik mijn koffie niet, maar ik durfde het niet te zeggen.

Peter tilde de mok op. 'Op je gezondheid. En op je diensttijd. Drink, je hebt het verdiend.'

Je hebt het verdiend. Die woorden brachten me terug naar een carnavalsavond in Noordwijkerhout. Hans Morsman liep met een zelfgemaakt dienblad vol bier door de sporthal. Twintig glazen had hij erop staan. Hij deelde ze uit aan iedereen die hem aardig vond.

'Neem er een van mij. Je hebt het verdiend!'

Nicole en ik stonden tegen een muur uit te rusten van het dansen toen hij ons zag.

'Hee, ouwe reus! Neem er een. Misschien is het de laatste. Misschien komen we nooit meer terug uit Libanon.' Dat was geen leuke grap geweest.

'Denk erom dat jullie allebei terugkomen,' zei Nicole. Ze haalde een foto uit haar tas. Ik stond erop als sergeant, glimlachend voor mijn mannen. Hans bekeek hem.

'Jezus. Wat ben jij een serieuze lul. Je lijkt wel een oude man.'

Ik pakte de foto terug. Voor ik hem aan Nicole gaf, keek ik er zelf nog even naar. Ik vond eigenlijk dat ik er volwassen uitzag.

‘Ongeveer eens per week roept de compagniescommandant iedereen naar de commandopost,’ zei Peter. ‘Voor overleg. Zorg dat je er dan netjes uitziet. Daar is de kapitein nogal op gesteld.’

Over Peter gingen verhalen rond. Tijdens de wacht, bij een rustpauze op patrouille. De jongens praatten er zacht over, alsof je ook op afstand rekening moest houden met hem. Bij At Tiri had hij een TOW-eenheid aangevoerd. Ze hadden tegenover Israëlische troepen gelegen die wilden doorbreken. Naast de Nederlanders was een soldaat van het Fijische bataljon door zijn hoofd geschoten. Een van de mannen die wij op het vliegveld hadden afgelost, had hem proberen te helpen. Eén van die stoffige, uitgeputte soldaten die niet meer tegelijk in de rusthouding konden stappen. Terwijl Peter me leerde hoe ik de post moest leiden, leerden de jongens de patrouilleroutes. Waar je moest lopen. Waar eerder granaten waren gevallen. Hoe de strijders zich gedroegen en wat je moest doen om hier heel te blijven. Er was geen vrije avond om naar uit te kijken. Geen weekend waarin alles even ophield. Soms geen eten of drinken wanneer je het nodig had. Geen familie, geen vriendin. Wel die spanning. We werden bekeken. Door de PLO, door Israël. En, zo voelde het voor mij, ook door Nederland. Voor mijn vertrek had iedereen er iets over te zeggen gehad. In de winkel, op de voetbalclub, op feestjes. Zodra iemand hoorde dat ik naar Libanon ging, kwamen de verhalen.

‘Lekker op vakantie van onze centen.’

‘Zo erg is het daar toch niet?’

‘Wat denk je dat wij hebben meegemaakt?’

Daarna volgde Korea. Of Nederlands-Indië. Ik luisterde. Telkens weer. Hier, tussen de bergen, voelde ik me soms een kleine jongen die de hand van zijn vader wilde pakken en ontdekte dat die er niet was.

De eerste dagen hadden we nog geen eigen bed. Die waren van de oude ploeg. Pas toen zij vertrokken en de tweede helft van onze lichting aankwam, konden we een plaats innemen. Een stalen raamwerk op vier korte poten, met gevlochten stroken staal als bodem. Daarop lagen stukken karton van voedselpakketten. Matrassen waren er niet. Toch konden we redelijk slapen. Er was voldoende voedsel. In de wastent liep water uit een ton op een driepoot. We konden ons wassen. Dat stelde me gerust. Ik schreef veel naar huis. Over wat ik meemaakte, maar ook om dingen te vragen. Afwasmiddel voor de caditent, waar de afwas tot dan toe met zand en water werd gedaan. Mijn ouders stuurden daarna pakketten. Blikjes ham, macaroni, rijst en snoep. Zeep, scheermesjes, zaklampen en batterijen.

Onderling was de stemming meestal goed. We wilden iets van onze diensttijd maken. Soms ging dat wat ver. Alfred en Leonard speelden in de prefab landje-veroveren. Met hun bajonetten. Ze gooiden de messen met kracht in het linoleum. Ik liet ze hun puptent buiten opzetten, tussen de droge halmen op de rotsen. Daar konden ze nadenken over het verschil tussen een vloer en een speelveld. Na twee nachten hadden ze genoeg van hun nieuwe onderkomen. Wij hadden er intussen plezier van gehad. Toen Koenders gillend achter een salamander van vijftien centimeter aan zat, kwam de halve post helpen. Iedereen wist hoe het dier gevangen moest worden. Toen Alfred en Leonard weer naar binnen mochten, maakten ze de balans op: zes salamanders, vier schorpioenen en twintig spinnen hadden kennisgemaakt met hun mes. De buit werd uitvoerig bekeken.

Ik had ‘vrij’. De oude ploeg liep die dag alle patrouilles, zodat wij aan de warmte konden wennen. Onder het zeil van de munitietent had ik een beschutte plek gevonden. Ik lag in een kuiltje en keek naar de bergen. Vlak voor ons liep de grens met het PLO-gebied. Je zag hem niet, maar we wisten precies waar hij

lag. Voorbij het dorp ging de weg verder naar de IJzeren Driehoek. Tot daar mochten wij komen. Daarna hield het op.

Achter die heuvels lagen de kampen.

Op de post zochten de anderen schaduw. Er werd gekaart. Iemand maakte zijn wapen schoon. De middag sleepte zich voort. Toen zag ik een lichtstraal achter de heuvel omhoogkomen. Hij trok een kromme baan door de lucht, in onze richting. Ik volgde hem met mijn ogen. Hij bleef stijgen. Ik stond op. In de MAG-put had Rob een cassette van Madness aangezet. Hij bewoog op de muziek. Een dreun rolde over de bergen.

'Rob, kijk daar!'

Ik wees. In mijn stem zat enthousiasme. Rob keek om zich heen, draaide zich naar de kant die ik aanwees en dook achter de zandzakken. Pas toen schrok ik. De lichtstraal had zijn hoogste punt bereikt. Nu kwam hij naar beneden. Ik bleef staan. De inslag sloeg me tegen de grond. De klap ging door mijn hele lichaam. Ik hapte naar lucht, maar kreeg geen adem. Er stak iets in mijn borst. Ik hoestte, greep naar mijn oren. Om me heen zakte stof naar beneden. Soldaten kwamen de caditent uit. Ze keken rond en renden naar de prefab om hun helm en uitrusting te halen. Van der Vlugt holde naar de MAG-put.

'Wat gebeurt er?' Zijn helm viel op de grond.

'We liggen onder vuur! Zorg dat de mannen hun helm en FLAK-jacket aantrekken. Iedereen naar de alarmopstellingen. Tempo!'

Hij rende verder en schreeuwde alarm. Een paar jongens bleven verdwaasd staan. Anderen begonnen te rennen zodra ze zagen dat iedereen rende. Er kwamen mannen in ondergoed, met hun draagtuig los om de schouders, een geweer in hun hand en hun kleding onder de arm. Sommigen doken op sokken achter de zandzakken en gooiden hun laarzen naast zich neer. Geweerlopen wezen naar het voorterrein. Wie geen plaats in een alarmopstelling had, ging de bunker in. Over de wapens hoefde ik niets te zeggen. We hadden al geleerd dat je

die altijd bij je hield. Ik regelde dingen zonder goed te begrijpen wat er gebeurde. Eerst de jongens in dekking. Helmen, scherfvesten. De verdediging bezetten. Daarna de commandopost waarschuwen. Binnen enkele seconden was de post veranderd. Ik stond nog aan mijn FLAK-jacket te trekken toen er vanuit de MAG-put opnieuw werd geschreeuwd. Een geelrode straal kwam boven een dorp op de heuvel uit, ongeveer drie kilometer verderop. Ik kreeg mijn vest niet dicht. Hoe harder ik aan de sluiting trok, hoe minder het lukte. Weer een knal. Daarna de inslag, verder weg dit keer. Toch viel ik opnieuw, nu van schrik. Mijn hart bonsde. Ik krabbelde overeind en rende naar de MAG-put. Bij de ingang botste ik tegen Dijksma op. Ook hij was gevallen, had gevloekt en was weer opgestaan. Nu deed hij melding aan de compagniescommandant, met een kalmte waar ik jaloers op was.

'Acht, hier een-twee. Over.'

'Hier acht Romeo. Wat is er bij jullie aan de hand? Over.'

'Hier een-twee. We worden beschoten met mortieren of zo. Over.'

'Hier acht Romeo. Vanwaar wordt er geschoten en waar komen de granaten neer? Over.'

'Hier een-twee. Vanuit Al Bajat. De granaten komen hier in het kamp. Over.'

Ik keek over de zandzakken. Boven het dorp verscheen opnieuw een rode lichtstraal.

'Acht, hier een-twee. Er komt er weer een aan. Dikke boem volgt. Over.'

'Acht Romeo. Ik wacht. Uit.'

De stem van de kapitein bleef koel. Ik zag de straal stijgen. Pas enkele seconden later bereikte het geluid van het afschot ons. Toen boog hij naar beneden.

'Oren!'

We schreeuwden tegelijk, doken weg en drukten onze handen tegen ons hoofd. De granaat sloeg honderden meters links

van de post in. De dreun bleef tussen de bergen hangen. Stof joeg over het kamp. Ik voelde de luchtdruk tegen mijn lichaam.

'Jezus Christus,' zei Dijksma. 'Wat een geweld.'

'Het is wel mooi om te zien,' zei ik.

Vanuit de opstelling bij de plee riep iemand dat er weer een aankwam.

'Oren!'

Weer die boog. Weer een klap die de post deed schudden. Daarna nog twee. Zes inslagen in tien minuten. Over de radio praatte iedereen door elkaar. De commandant van post 7-23 herkende het van een eerdere beschieting. Volgens hem waren het antitankwapens, Russische RPG's. De compagnies sergeant-majoor meldde vanuit zijn jeep dat hij afschoten uit Israël zag. Andere posten zagen weer andere richtingen. Ik probeerde ertussen te komen. Wij zaten hier. Het zand en gruis vielen op onze hoofden. Toch discussieerden anderen over wat er gebeurde, en niemand vroeg meer wat ik zag. Toen hield het op. Geen nieuwe lichtstraal. Geen afschot. We bleven in onze opstellingen. Een uur. Nog een uur. De jongens begonnen te mopperen. Eerst had iedereen zo snel mogelijk dekking gezocht, nu wilden ze eruit. Ze geloofden het wel. Pas na zes uur mochten we van de kapitein de opstellingen verlaten. Op bataljonsniveau was overleg gevoerd. Team Tyre, dat de contacten tussen UNIFIL en de PLO onderhield, had de verzekering gekregen dat het voorbij was. Uit de prefab klonk een stem.

'Wie zet er koffie?'

Wapens werden neergezet.

'Jongens, zo kan ik mijn post toch niet lezen,' zei iemand. Het klonk onnozel maar was wel geruststellend. Een halfuur later kwam Bert Dijksma met een mok naar me toe. Ik had hem tijdens de beschieting naar de bunker gestuurd. De alarmopstellingen waren bezet; de rest van de mannen moest binnen schuilen. Die bunker bestond uit duizenden zandzakken. De zon had het materiaal broos gemaakt. Zakken scheurden, zand

liep weg. Vooral bij de ingang zaten gaten in de wand. Bert had ze gezien en was ze tijdens het alarm gaan dichten. Hij was bleek. Zijn handen zaten onder de wonden. Hij had zand van de rotsgrond geschraapt, vermengd met steentjes en gruis, en daarmee nieuwe zakken gevuld. Langs de losse huidranden zat zwart vuil.

'Bert, dat heb je ongelooflijk goed gedaan. Niemand dacht nog aan die kapotte zandzakken. Iedereen wilde naar binnen. Jij zag dat die ingang versterkt moest worden.'

Hij probeerde te antwoorden.

'G-geen dank, Ron. Ik had al… al langer gezien dat die zakken… gerepareerd moesten worden. Ik dacht: laat ik het nu maar doen.'

Ik keek hem aan. Bert stotterde nooit.

'Alles goed?'

'Ja, hoor. Ik stotter alleen een b-beetje. Geschrokken, hè.'

'O.' Ik wist niet wat ik verder moest vragen. Dus vroeg ik niets. Ik draaide me om en liep weg. Mijn eigen lichaam bleef trillen. Ook toen alles op de post alweer gewoon leek. Het hield aan tot de volgende dag. Tijdens een patrouille gleed ik uit en viel een paar meter de wadi in. Daarna deden de schaafwonden zoveel pijn dat ik even niet meer aan de beschieting dacht.

Vier kilometer terug, in de richting van post 7-9, lag een T-splitsing. Een smal pad voerde vandaar naar een verlaten steengroeve. De groeve lag in een wadi die achter ons kamp langs naar de IJzeren Driehoek liep. Wie daar ongezien doorheen kwam, kon voorbij post 7-9 diepere dalen bereiken en verder trekken naar Noord-Israël. Wij moesten die doorgang bewaken. Het pad naar de groeve zat vol kuilen en losse stenen. Na een kilometer of twee kon zelfs de YP niet verder. Daar moesten we uitstappen. In Nederland had ik vaak op chauffeurs gemopperd. Wij liepen, renden en groeven, in regen en kou. Zij zaten warm achter hun stuur tot we terugkwamen. Op dat

bergpad begon mijn afgunst te verdwijnen. De chauffeur moest het zware pantservoertuig in het donker achteruit naar de T-splitsing terugbrengen.

Peter vertelde dat we die nacht een luisterpost in de groeve zouden inrichten. Terwijl hij uitlegde wat de bedoeling was, stelde ik me een oefening in Nederland of Duitsland voor. Veel verschil zou het niet maken. Aan de wiebelende tafel in de caditent legde ik mijn kladblok neer. Het *Handboek soldaat* kwam uit mijn plunjebaal. Ik maakte aantekeningen en schreef namen op. Peter had gezegd dat het een zware tocht zou worden. Mogelijk zouden we de PLO tegenkomen. Een paar namen streepte ik meteen door. Jongens met een slechte conditie. Ik ergerde me aan hen, omdat ik steeds weer op dezelfde fitte mannen moest terugvallen.

'Moet ik alweer? Neem eens iemand anders.' In Nederland hadden ze dat ook al gezegd. En ze hadden gelijk. Toch schreef ik Klotz op. Onze eentonnerchauffeur kon wel eens voelen wat lopen betekende. Ik hoorde zijn antwoord op ons gemopper nog: 'had je maar een vak moeten leren.' Bovendien zouden de jongens zien dat ik beslissingen durfde te nemen. Na een tijdje had ik acht namen. De duisternis viel snel. In Nederland zag je de avond aankomen. Hier leek iemand het licht uit te doen. In één klap was het donker. Ik ging in de opening van de caditent staan en riep de mannen bijeen. Sommigen hadden geslapen, anderen waren met de munitie bezig, verbrandden afval of schreven naar huis. Ze stelden zich in twee rijen op. Zonder dat ik er een commando voor hoefde te geven. Ik zag spanning op hun gezichten. Vier maanden kende ik hen nu. We hadden dag en nacht geoefend. Ze hadden me geplaagd, uitgeprobeerd en getreiterd. Maar ze hadden me ook opgebeurd als ik niet meer wist hoe ik verder moest. We hadden samen gegeten en samen honger gehad. We waren nat geworden van regen, van sloten waar we doorheen moesten, van ons eigen zweet. Nu zaten hun laarzen onder het stof. In een gevechtsbroek gaapte een

scheur. Zakknopen hingen los. Libanon begon zichtbaar te worden. Ik zei niets over de knopen. Wie zijn zakken openliet, verloor vroeg of laat zijn spullen. Hier zou dat vanzelf een les worden. Ook glimmende laarzen waren ineens minder belangrijk. Ik dacht aan een majoor die tijdens een veldoefening had gevraagd waarom ik me twee dagen niet had geschoren.

'Majoor, ik moet de vijand toch tegenhouden?'

'Goed gemotiveerd,' had hij gezegd. Daarna was hij doorgelopen.

'Mannen, we richten vannacht een wachtpost in. Om tien uur vertrekken we met de YP. We rijden door tot het pad te slecht wordt. Daarna gaan we te voet verder.' Ik keek de rij langs. 'Naast je persoonlijke uitrusting nemen we LAW's en extra MAG-munitie mee. Koenders, jij draagt de radio en twee reservebatterijen. Eten en drinken neemt iedereen zelf mee. We blijven tot het licht wordt. Half tien verzamelen bij de MAG-put. Ingerukt.'

Bij de slagboom stond de YP zacht te ronken. Dat geluid stelde me gerust. Een diesel die rustig draaide, betekende even wachten, even niet hoeven jagen. In Nederland had ik vaak doorweekt in zo'n voertuig gezeten, mijn hoofd tegen de natte schouder van een maat. Mijn geweer tussen mijn knieën, de knie van de jongen tegenover me in mijn kruis. Toch kon ik er slapen. Nu liep ik langs de mannen om hun uitrusting te controleren. Peter keek toe. Ik voelde aan de veldflessen. Vol tot de rand, zodat het water niet kon klotsen. Ik schudde ze en tikte tegen de broekzakken om te horen of de reservemagazijnen rammelden.

'Militair paspoort bij je? Hondenpenning om?

Ze knikten.

'Wapens halfladen en op veilig. Instijgen.'

De magazijnen werden in de wapens gedrukt. Eén voor één verdwenen de jongens naar binnen. Boven de bergen stond een volle maan. Het was nog niet helemaal net donker. De witte

rotsen weerkaatsten het licht; het landschap leek door een blauw filter bekeken. Ik stond in mijn eigen luik, achter de chauffeur en naast de boordschutter. Tot mijn borst kwam ik boven het pantser uit. Mijn geweer hield ik gereed. Ik vond het een machtig gevoel, zo hoog boven de weg door het landschap te rijden. Binnen herhaalde Peter de geweldsinstructie. De jongens knikten dat ze het begrepen. Ik kende dat knikken. Ik deed het zelf ook. De motor gierde. We werden heen en weer gesmeten en moesten ons schrap zetten bij iedere schok. De zware mitrailleur sloeg tegen zijn aanslag. Ik vroeg me af hoe het affuit dat hield. Veel van Peters woorden ging verloren.

Brinksma stopte.

'Verder gaat niet. Het pad wordt te slecht.'

'Uitstijgen.'

Toen iedereen buiten stond, keek ik naar Peter. Hij zette de mannen langs het pad en deelde witte lintjes uit. Achter ons begon de YP langzaam terug te rijden.

'Deze volgorde houden we aan,' fluisterde hij. 'Maak een lintje achter aan het draagtuig van je voorganger. Dan kun je hem blijven zien.'

Het motorgeluid werd zachter.

'Minstens vijftien meter afstand. Als je op elkaar loopt, kunnen ze bij een schietpartij iedereen tegelijk raken.'

Hij nummerde de mannen.

'Bij halt meteen door de knieën. Even nummers kijken rechts, oneven links. De commandant loopt als tweede. Radioman daarachter. Bij halt sluit de radioman aan bij de commandant.'

Hij keek langs de rij.

'Vragen?'

Niemand zei iets.

'Go.'

We vertrokken één voor één. Pas als de voorganger ver genoeg weg was, kwam de volgende overeind. Het geluid van de